

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XXXIX (33)

Štev. (No.) 16

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

24. aprila 1980

XXV. SLOVENSKI DAN

Slovenska vas preplavljena s slovenskimi zastavami

Pet let je že poteklo, odkar je prišel v Slovensko vas ta praznik slovenstva. Kolo časa se je zavrtelo in spet smo bili tam „vsi, komur je mar za reč je našo“, kot so vabili oglasi v našem časopisju.

Slovenska vas je najgostejše slovensko naselje v Argentini. Po zaslugi msgr. Janeza Hladnika je osem hektarov zemlje postalo „slovenske“. Danes je v vasi 120 slovenskih hiš. Ta gostota in pa prisotnost slovenskih lazarištev imata odločilno besedo pri precejšnji neodvisnosti te skupnosti še danes.

V začetku je bila pot v Lanús čela pustolovščina. Na podlagi tega zastarelega občutka se marsikdo še danes obotavlja obiskati Slovensko vas. Kdor pride bolj na redke čase, se vsakič začudi nad napredkom. Posebno prometne zveze so izboljšane. Čeprav „Acceso Sud-oeste“, katerega omenja že Pavle Rant v „Slovenska vas v Lanusu“ (ZKSS 1955, 189), še danes ni tlakovan in po vsej verjetnosti še nekaj let ne bo.

V nedeljo, 13. aprila je bila Slovenska vas vsa v slovenskih barvah. Pa ne samo glavna ulica, na katero gledajo cerkev, Misijonišče in Hladnikov dom; tudi v stranskih ulicah so vzhvale bele-modro-rdeče trobojnice skupno z argentinskimi zastavami. Tega ni mogoče izvesti z učinkovitostjo v drugih krajih. Veliko jih je bilo; v pozdravnih besedah je predsednik Doma omenil, da osemdeset neomadeževanih slovenskih zastav vira v vasi. Vaščani so se dobro odrezali.

Dan je bil lep. Moremo reči, da je bil prvi res jesenski dan: svež, vetroven, da so zastave plapolale, obenem pa sončen, v veselje vsem, posebno številnim fotografom. Zato je tudi obisk priveditve bil razveseljiv. Lepo število rojakov je že pred poldnem prišlo v Hladnikov dom, kjer je bil uradni začetek praznika.

Na zelenem igrišču Doma so se prisotni zbrali okoli droga, na katerega sta predsednika Hladnikovega doma Ignacij Glinšek in društva Zedinjena Slovenija Božo Stariha dvignila argentinsko in slovensko zastavo. Nato se je razvil spreved v cerkev Marije Kraljice, kjer je bila sv. maša.

SV. MAŠA

Mnogi gostje in domači rojaki so napolnili lepo cerkev in prisostvovali sv. daritvi. Številni ministranti so spremljali msgr. Antona Oreharja in somišljivo dušne pastirje Franca Berganta, Jožeta Škerbeča, dr. Alojzija Starca, Matija Lamovška, Jožeta Juraka, Mirka Mazora, Janeza Petka in Franca Sodja. Na obeh straneh oltarja so stale narodne noše z zastavama Našega doma iz San Justa in Slovenskega doma v San Martinu.

Msgr. Orehar je pridigo usmeril v razmišljanje o naši vlogi in nalogi, tako med izseljenci v svetu, kakor z glavnim delom naroda. O tem, kako bomo opravili, bo sodila zgodovina, še važnejše pa je, kako nas bo sodil Bog. Opredelil je tri naloge: ohranitev krščanstva, za kar sta važna pripomočka molitev rožnega venca in obisk slovenske sv. maše; ohranitev slovenstva potom materinega jezika ter ohranitev ideološke usmerjenosti. Pozval je izobražence, da s svojim zgledom in sodelovanjem pripomorejo k smotrom, ki jih je omenil.

Maša je potekla v zbranosti in vzdušju, ki sta ga zbudila številni pristop k obhajilu in petje dekljskega zbora Zarja. Zbor je izvajal Tomčevo mašo za ženski zbor; dirigirala je ga. Zdenka Janova. Tudi verniki so delno prispevali s petjem vstajenskih pesmi.

Z „Marijo skoz življenje“ je končal verski obred. Pred cerkvijo je spet za nekaj trenutkov zaživela tradicija domače zemlje, ko je bil to zborni prostor, kjer so se reševali problemi, raz-

vijali družabni pogovori in srečavali prijatelji. Samo še stara lipa je manjkala...

KOSILO IN POPOLDANSKI PROGRAM

Hladnikov dom se je spet napolnil, sedaj ob mizah, ki so jih gostje v dvorani popolnoma zasedli in tudi na igrišču je bilo dosti ljudi. Dobra jedača in pijača, prijazna postrežba in prijetno vreme so pripomogli, da je zbrana družba veselo kramljala pričakujoč proslave. Pogovori o družini, delu, srečanje z znanci, tudi kaka lažja debata je mogla priti na vrsto.

Ko so prireditelji pospravili dvorano in postavili stole, je vsa množica, ki je v urah po kosilu počasi a nevzdržno prihajala na Slovenski dan, zasedla prostor v vsem svojem obsegu.

Na odski steni je kraljevalo geslo današnjega dne: „Slovenec sem, Slovenec čem ostati“; na eni strani napis 25. Slovenski dan, na drugi letnici 1945 v slovenskih, 1980 v argentinskih barvah. Obkrožale so ju zastave držav, v katerih so se Slovenci naselili po drugi svetovni vojni.

Igravec in režiser Frido Beznik, prosvetni referent ZS, je bil uradni napovedovavec programa. Pozdravne besede je spregovoril domači predsednik Ignacij Glinšek, ki je izrekel dobrodošlico predstavnikom naših društev, organizacij in Domov ter gg. Juraku in Mazori, župnikoma s Primorske in dr. Petru Urbancu iz Kanade, tajniku NO za Slovenijo ter Rudolfu Smersuju, zastopniku NO za Slovenijo.

Nastop mešanega zbora iz Slovenske vasi, ki mu dirigira Ivan Mele, je počastil 180-letnico rojstva pesnika Franceta Prešerna. Zapel je Zdravico in Pod oknom, za kar so ga poslušavci nagradili s ploskanjem (Mimogrede: tudi v Slovenski vasi je težko dobiti moške glasove).

GOVOR BOŽA STARIHE

Govornik dneva je bil predsednik ZS Božo Stariha. Po pozdravu navzočim in bratom po svetu in domovini, je nadaljeval:

„Zbrali smo se pod geslom: Slovenec sem, Slovenec čem ostati! Tako znova izpričamo svojo trdno voljo po ohranitvi slovenstva; to je slovenske zavesti, ljubezni do jezika, kulture ter svobode slovenskega naroda.

Po božji volji smo se rodili kot člani slovenskega naroda, ki nima nič manjše veljave kot veliki narodi. Prav tako smo jim enakovredni, po svoji kulturi in zgodovini. Zato s ponosom izpovedujemo: Slovenec sem! Vem, da so vsi narodi dobri, vsi jeziki lepi, a za nas je slovenski narod najboljši in slovenski jezik najlepši. To je naš materin jezik. Le materin jezik je tisti, v katerem lahko izražamo svoja najlepša čustva. Je najdražja dota, ki smo jo prejeli od svojih staršev. Če hočemo ostati Slovenci, potem moramo v sebi slovenstvo gojiti, predvsem svoj prelepi jezik! Slomšek je zapisal: „Slovensko govorjenje zavisi izključno samo od vas, staršev. Potrpežljivo in zlepa morate vcepiti slovenski jezik v srca vaše mladine.“ Če danes naša mladina ne govori slovensko, iščimo krivdo najprej v nas samih. Eden glavnih namenov Slovenskega dne je ugotoviti med nami ljubezen do materinega jezika in poglobiti našo narodno zavest.

TV aparati in slovensko čtivo

Te cilje so imeli pred seboj prireditelji prvega Slovenskega dneva. O tem je govoril pokojni inž. Albin Mozetič na Slovenski pristavi. Del slovenstva je tudi naša slovenska kultura, knjige, časopisi in prireditve. Ponosni smo na naš življenjski standard in ugotavljamo, da ni slovenske družine brez televizijskega aparata. Ali ni na mestu tudi vpra-

šanje: ali prihajajo tudi v vse naše slovenske družine slovenski časopisi in knjige? Analiza bi gotovo pokazala, da tukaj ni vse v redu. Naša tiskana beseda predstavlja slovensko kulturo. Njen obstoj je tudi obstoj našega slovenstva. Gojimo svoje slovenstvo! Bogatimo našo kulturo, berimo slovenske časopise in knjige, obiskujemo slovenske šole, udeležimo se slovenske verskega življenja! Dolžni smo svetu pokazati trpljenje našega naroda med komunistično revolucijo. Pridobivajmo si prijatelje in zaveznike, ki nam bodo pomagali, ko bomo iskali pravice za naš narod!

Poudarjamo, da smo zavedni Slovenci, kar ni ovira, da smo lojalni državljani dežele, ki nas je sprejela. Ponosni smo na svoje državljanstvo in svoj slovenski izvor. Svojo narodnost ohranjamo v duhovnih in kulturnih dobrinah, idejah in običajih.

Ideja Slovenije v svetu

Pojem narodnosti je danes ob preselejanju milijonskih množic, ne več nujno vezan na določen prostor.

Mi, zdovski Slovenci, smo zakoreninjeni v slovenski kulturi in narodnosti. Slovenija v svetu je naše novo poslanstvo, kateremu se nihče od nas ne more odreči. Petintrideset let je minilo, odkar smo postali politična emigracija. Ob tistem usodnem trenutku ni šlo samo za rešitev golih življenj, tudi ne za izognitev fizičnim nevarnostim. Šlo je za našo slovensko bit. Smatrali v tem trenutku, da sistem, ki tlačil naš narod, je v evoluciji — je velika naivnost. Bolj kot kdajkoli moramo vedno ob vsaki priliki poudarjati odločnost in doslednost. Politična emigracija je nositeljica resničnega hotenja po svobodi. Ne bodimo malodušni, ampak s pogumom glejmo v slovensko bodočnost. Kljub težavam in brezbriznosti, ki nas obdajajo, ohranjamo živo idejo Slovenije v svetu. To je dolžnost slehernega izmed nas, naj nas slovenska zavest drži pokonci, da se ohranimo kot Slovenci in da ne utonemo v tujem morju. Kot narod se nismo ohranili s pomočjo orožja, temveč s silo duha.

Gradimo na slovenstvu! Sila slovenskega duha je v slehernemu slovenskemu človeku. To je vera slovenskih svobodnjakov, ki verujemo v poslanstvo svojega naroda in Slovenije v svetu. Ničesar nam ni bilo podarjenega; vse, kar smo dosegli, je plod trdega dela in jeklene volje. Za vsako ceno ostanimo povezani med seboj! Držimo se skupaj, čeprav smo raztreseni po vseh kontinentih. Ne molčimo! Govorimo o svojem narodu in informirajmo svet o slovenski preteklosti, o zločinih med revolucijo, o naših zahtevah do svobode in samostojnosti. Tako bomo lahko z mirnim srcem rekli: uresničili smo svoje geslo: Slovenec sem, Slovenec čem ostati!

Njegove klene besede so poslušalci podprli z močnim in navdušenim aplavzom.

AVDIOVIZUAL

Kot zadnja točka je v zamisli in koordinaciji Staneta Mehleta bil predstavljen avdiovizual Slovenija v svetu, ob 35-letnici odhoda iz domovine. Tekst so pripravili omenjeni koordinator, prof. Franci Sušnik, inž. Janez Bokalič in Franci Stanovnik; recitirali so ga Mihi Bokalič, Marija Stanovnik, Franci Stanovnik in Ciril Jan. Pri izbiri je sodeloval še širši krog ljudi; pevski zbor Zarja je dopolnil glasbeni del.

Med recitiranjem besedila iz del Cankarja in Prešerna ter naših zdoskih pisateljev in mislecev Mauerja, Papeža, Brumna in Kremzarja, so na projekcijskem platnu slike prikazovale pot v svet v tistih časih negotovosti pred 35. leti. Predvsem stare slike iz poti proti Ljubelju in potem na vetrinjskem polju so bile nekaj edinstvenega: mlajši so jih najbrž prvič videli, starejšim so obudile spomin. So pravi in neizbrisni

Folkloru v modernem svetu

Dolgotrajni boji in težave so pripeljale evropske države do samostojnosti. Evropskim političnim skupinam so sledili zgledi ameriških držav, ki so se borile za svobodo v XIX. stoletju. Kot del aktualnih časov se borijo za mednarodno priznanje afriške države.

Prej ali slej se socialno-politične enote prebudijo k narodni samozavesti. Med elementi, ki družijo politično življenje, ima važno mesto prebivalstvo. Državljanse povezujejo važne sestavine: jezik, narodnost, navade, običaji, zgodovinska preteklost, skupni cilji in velikokrat tudi vera. Jasnost in edinstvo v ciljih prebudijo narodno navdušenje, preraste rodove in rodi duhovni in gmotni napredek.

Evropski družboslovci so vedno predpostavljali narodno folkloro kot trdno vez med državljanji in studencem, iz katerega so črpali duha samobitnosti zgodovinsko stare države ali socialne skupščine.

Tisočletni srednji vek in deloma moderna doba sta rodila — v geografsko več ali manj izoliranih skupščinah — bogato tisočletno tradicijo, ki je prešinjala življenje do prve svetovne vojne.

Kulturni in tehnični napredek je države tesno povezal. Urbanistična družba, ki je posledica vsestranskega na-

predka, je pa folkloro postavila v pozabo ali jo izkoristila le kot turistično zanimivost. Današnja mesta, ki rastejo iz leta v leto po zemeljski obli, so si med seboj podobna. Ločimo jih samo po zgodovinskih spomenikih ali po izstopajoči moderni arhitekturi.

Marsikateri ameriški strokovnjaki so prišli do zaključka, da se pomanjkanje narodne zavesti pojavi, kadar so odsotne tradicija in folklorne vrednote, ki vitalno in prepričljivo povezujejo državljane.

Potek zgodovine in socialne realnosti je težko spremeniti ali preobraziti, toda je možno oceniti družbeni položaj in usmeriti delo v pozitivno smer.

Zato naj bi bila ena izmed poglavitnih skrbi staršev in vzgojiteljev gojiti zanimanje do vsevrstnih slovenskih folklornih pojavov. Gojitev slovenske folklorne in tradicije ima za našo emigracijo posebno vrednost, katere ne smemo zapraviti bodočim generacijam.

Slovenska skupina, v kateri se znova oživlja naša bogata preteklost, mudi otroku v sedanosti najlepša doživetja in bogate spomine za bodočnost. V naši emigracijski skupini pa tako pridejo v poštev socialna doživetja, ki nas možno povezujejo in utrjujejo v narodni zavesti. K.C.i.

NO za Slovenijo vztraja na svojem programu

V prvi polovici marca je prišel iz Toronta na obisk v Buenos Aires tajnik Narodnega odbora za Slovenijo dr. Peter Urbanc z gospo. Med drugim se je udeležil Slovenskega dne v Slovenski vasi, maše za pokojnim Pavlom Fajdigo, članom NO in obiskal prijatelje.

Glavni namen prihoda je bil razgovor s člani Narodnega odbora živčičimi v Argentini. Imeli so dve seji. Vodil jih je predsednik Miloš Stare. Na prvi seji je Stare izrekel zahvalo dr. Urbancu za vztrajno delovanje za doseg ciljev Narodnega odbora. Dr. Urbanc je imel nato obširno poročilo v katerem je govoril o starih s predstavnikih in vidnimi osebnostmi raznih narodnih emigrantskih skupnosti predvsem z onimi iz Jugoslavije. Prav tako je poročal o položaju na Koroskem in Primorskem, kamor večkrat potuje in pozna razmere iz lastnega opazovanja.

Mihajlov veruje v močnost evolucije

Neue Züricher Zeitung od 20. marca je ponatisnila intervju z Mihajlovom, ki je bil objavljen v New Yorku izhajajočem ukrajinskem listu „Sedanost“. Po mnenju Mihajlova je nevarnost, da bi razpadla mnogo-narodna država Jugoslavija zaradi narodnoseparatističnih težev, zelo majhna. Res so podani znaki nezadovoljstva tako pri Hrvaatih kot pri Srbih; toda tega ne smemo prece-njevati. Hrvaški nacionalisti, predvsem oni v emigraciji zatrjujejo, da vlada v Jugoslaviji „srbo-komunizem“. Srbski nacionalisti pa vidijo vsepovsod propadanje veličine zgodovinskega položaja Srbije. Resnici na ljubo pa je priznati, da je Tito vedno krotil tako hrvaški kakor srbski nacionalizem in je rajši podpiral nacionaliste malih narodov Jugoslavije.

Po mnenju Mihajlova so manj važni za bodočnost Jugoslavije spori med na-

rodi, kakor vprašanje politične oblike vladajoče oblasti. Tito je vedno nasprotoval liberalizaciji z utemeljevanjem, da bi popuščanje vajejti pomenilo trgalo poskušnje za federalistično obliko in bi moglo pripeljati do intervencije Moskve. Če pa pogledamo v bistvo problema, vidimo, da je Tito slo le zato, da ohrani izključno oblast KP.

V resnici pa je proces liberalizacije in demokratizacije edina pot k stabilizaciji in nadaljnji evoluciji države. Kot „idealna rešitev“ bi mogla biti uvedba sistema, kakršen je v Švici, kjer je uvedena avtonomija posameznih držav. Toda za doseg tega, je potrebna dolgotrajna doba in nemotena evolucija. Getevi pogoji zato so vendar že podani. K tem šteje Mihajlov med drugim odprtje proti Zapadu, opustitev agrarne kolektivizacije in delno uvedbo tržnega gospodarstva.

grafični dokumenti. — Nato so razvijale pot proti sedanosti: po vsem svetu so se Slovenci naselili in znova začeli živeti. Slike so podoživljale rast stebrov naše skupnosti, naših Domov. In ne samo v Argentini, po vseh celinah so rasli. V njih se poraja in uteleša ideja Slovenije v svetu, ki naj bo smoter svobodnih emigrantov.

Ob koncu so prisotni z zanosom potrdili vero v to idejo s petjem naše izseljenke himne: Slovenija v svetu.

S tem zanimivim avdiovizualom, tako zaradi izbranih odlomkov kot fotografij, je bilo slavje končano. Družab-

nost pa je nadaljevala. Dvorano so spet opremili z mizami in ljudje so posedli k okrepljeni pogovoru. Obilna potrežba je izbrisala neljube spomine. Fantje so obdarovali dekleta z lectovimi srci, ki so jih pridne gospodinje napekle.

Ansambel Triglav je poskrbel, da se je vsak, ki si je zaželel plesa, mogel zavrteti. In teh je bilo plesišče polno.

Tako je potekel 25. Slovenski dan. Z novimi silami in poživljeno zavestjo se podajamo v novo leto dela za naš narod in s prepričanjem, da se spet snidemo na novem praznovanju tega praznika na belo nedeljo leta 1981.

Dr. Tine Debeljak

(8)

MEDNARODNI TEDEN

La verdad siempre triunfa

NEKAJ POGLEDOV Z NAŠE PERSPEKTIVE
NA JOSIPA BROZA-TITA

IZDAJAVCI IN KOLABORACIONISTI

Da se tudi partizani zavedajo, da je v osnovi državljanske vojne pri nas vprašanje brezbožnosti, razberem iz tegale odstavka v reviji „Knjiga 66“, kjer ocenjujevavec na str. 156 piše o Friedländerjevi knjigi „Pij XII in tretji rajh“ (v slovenskem prevodu): „Za nas Slovence je posebno zanimivo, ker nam bo ta knjiga pomagala jasneje spoznati izvor tistega, kar se nam je na Slovenskem izrodilo v narodno odpadništvo in našlo svoj krvav odziv v belogardizmu.“ To je: izvor naj bi bila papeževa enciklika o komunizmu in „boju proti SZ in njenemu vplivu v svetu.“

Drugje je zgodovinar prof. Šnuderl zapisal: „Buržuazija je iz razrednih razlogov izdala svoj narod zato, ker je NOB bila (za katoličane — moja op.) protijerska in komunistična, ter zato, ker je bila (za liberalce — moja op.) proti kralju in londonski vladi.“ (Šnuderl: Zgodovina ljudske oblasti, 146). Torej so bili nasprotniki OF izdajavci naroda in odpadniki, ker so sledili že od začetka XIX. stol. škofom od Barage in Slomska do Jegliča in Rožmana, (kot sem omenil v uvodnem poglavju) in učenju Cerkve, ko so nam bili škofje in duhovniki zgled največje slovenske narodne zavesti. Prav tako naj bi izdali narod liberalni nacionalisti in patrioti, predvsem častniki, ki so bili vsi pripravljene žrtvovati življenje za državo, ki jo je okupiral sovražnik. To pa je pehal v samomor in notranje razkrajanje — ne slovenski in ne jugoslovanski temveč — sovjetski patriot, ki je smatral SZ za „svojo“ domovino in branil njo, ne naše ljudi. Tito je večkrat poudaril, da je šel v revolucijo kot „internacionalist“, saj je ob izgonu iz Kominforma pisal sovjetskim oblastnikom: „Odlučno zavračam obtožbo, da je prišla KPJ na pozicije nacionalizma. Že med narodnoosvobodilno borbo smo pokazali prav nasprotno.“ (Pisma, citat Demokracija, II letnik, šte. 28). In prav na slovenski univerzi, ko je prejel častni doktorat, je znova poudaril: „Odlučite, da sem začel boj proti okupatorju, niso narekovali neki lokalni interesi (t. j. položaj Slovenije — moja op.), temveč — imel sem za svojo internacionalno dolžnost, da povežemo čim več sovražnih divizij v naši deželi, da bi čimbolj olajšali napore sovjetski armadi...“ (citav v Svob. Slov., 29. jan. 1970). In po dogodkih na Brionih l. 1973 je še govoril: „Nacionalizem je eden najnevarnejših nasprotnikov samoupravljanju in socializma nasploh.“ (Delo 24. 4. 73). „Kdor pa je internacionalist“, citira Jukić (Review 1960, šte. 20) „tisti človek zna služiti Sovjetski zvezi brezpogojno, kajti SZ je temelj svetovnega revolucionarnega gibanja, ki

ga je nemogoče nadaljevati brez obrambe Sovjetske zveze“

In vendar so vsi domoljubni nasprotniki OF bili takoj razglašeni za izdajavce, češ, da se vežejo z okupatorjem, so njegovi hlapi. Tedaj so že v gošči peli tisto himno: Z ruskih step veliki Stalin kliče zmagovito — z naših se gora odziva mu tovariš Tito. Mi stojimo neomajno kakor te planine — naj preklek bo izdajavec svoje domovine!

Spričo takih oznak in groženj sta vernik in patriot segla po samoobrambi, kajti šlo je za življenje. In to je naravna sveta dolžnost slehernika! Niso ga mogli braniti brez orožja, če bi ga pokazali, bi ga ubili okupatorji. Mednarodno pravo, ki govori o dolžnostih in pravicah okupirancev, jasno pravi, da ima okupator dolžnost zaščititi varnost prebivalstva. Če tega ne more storiti sam, se lahko posluži okupirancev kot pomožne policijske sile. Svetovni jurist vojnega mednarodnega prava Oppenheim razlaga Haaško pogodbo takole (v Law Quarterly Review 1917, 363): „Samoobramba je najsvetajša pravica ogrožene osebe, če ga nihče ne ščiti. Zato je haaška pogodba dala pravico okupiranim deželam, da imajo svoje lastne policijske sile in žandarmerijo za vzdrževanje notranjega reda. Te policijske sile mora okupator dopustiti, priznati in podpreti kakor domači upravni organizem v splošnem.“ Te pravice so se poslužili tako Vaške straže, kakor pozneje domobranci, ki so še posebej preštudirali to mednarodno pogodbo pri strokovnjakih mednarodnega prava. Bili so policijske čete le za varovanje domače slovenske dežele, ne za uporabo kje drugje. Imeli so pravico za policijsko vojsko s formiranjem polkov s slovenskim poveljstvom z lastno uniformo in narodno značko (trobojnico na kapi), da se zbirajo ob slovenski narodni zastavi in imajo svobodo pri akcijah. Nemci so si izgovorili samo zveznega oficirja. Polkovnik A. Kokalj je prav zato, da striktno izpolni mednarodno pravo za mednarodno dovoljeno sodelovanje z okupatorjem imenovano primorske domobranci „Narodni varnostni zbor v Slovenskem Primorju“ In ti naj bi bili izdajavci naroda? Ti, ki so ga branili pred internacionalnimi komunisti, ki „so Slovenijo smatrali le za odskočno desko za prehod svetovne revolucije v Srednjo Evropo“, kakor se je nekje izrazil Kardelj. Niti ena puška se ni sprožila proti zahodnim zavzemnikom Amerikancem in Angležem, pač pa so rešili mnogo njihovih letalcev in jih zdravili z nevarnostjo lastnega življenja, dočim so jih partizani tudi likvidirali, kot so pričali domobranci (tako kapetan Fortuna za pri Logatcu pobite padalce). Eden od teh Amerikancev je po vojni dal pri notarju podpisano potrdilo dr. Janežu, da ga je zdravil z drugimi pri domobranci.

POT IN RAZPOT KUBANSKIH UBEŽNIKOV

Končno so se odprla vrata, in na perujskem poslanstvu natrpna množica ubežnikov izpod kubanskega rdečega režima, je mirno zadihala. Sedaj je prišel pravi čas svobode. Prišlo je prvo letalo iz Costa Rica, in za par desetih ljudi je na poslanstvu postalo več prostora. Nato drugo letalo, in tretje.

Kubanci, ki so prihajali v Puerto Rico in od tam nekateri že odhajali v Peru, so jasno pričali o težavah in zapletih kubanskega režima. O preganjanju, katerega so bili deležni, in tudi o gospodarskih težavah, v katerih so se nahajali. Rdeči raj se je spremenil v pekel in kot tak zazarel pred vsem svetom.

A tedaj se je dotok ustavil. 678 Kubancev je bilo že izven otoka, ko se je Castro spomnil, da tako pač ne gre Odtlej naprej lahko Kubo zapuste le tisti, ki se odpeljejo naravnost v državo, ki jih namerja za stalno sprejeti. Costa Rica, ki je postala nekak most za Peru, kjer naj bi se ubežniki začasno nastanili in se nato porazdelili med posamezne države, je bila postavljena v težak položaj. Most se je ustavil. Le nekaj desetih, in nato par stotin ubežnikov je zapustilo otok, ko je Španija poslala letala za tiste, katerim je ponudila stalno bivališče.

Nova zamuda in medtem je prišla sobota 19. in za obletnico kubanske revolucije je moral narod prirediti mimo-

hod in psovati perujske oblasti in kubanske ubežnike. Kakih milijon Kubancev se je udeležilo te „slavnosti“. Potem se je nadaljevala Castrova trma, in položaj na poslanstvu je postal neznošen. Kakih osem tisoč ubežnikov se je vrnilo na svoje domove, seveda z obljubo, da bodo smeli zapustiti Kubo takoj, ko bo znova vzpostavljen zračni most. Kakih 1.400 pa se ni upalo tako svobodno stopiti pod kontrolo kubanskih oblasti in so raje naprej trpeli na vrtno perujskega poslanstva.

Tedaj je Costa Rica storila najbolj pozitivno gesto. Enostavno je javila Castru, da je pripravljena za stalno sprejeti vse Kubance, ki so pribežali pod perujsko obrambo. In tako so se nadaljevale debate, kdo prej, kdo kasneje, dokler Castro ne bo izmislil kake nove zapreke. Tako se polemika nadaljuje. Ljudje pa hočejo le svobode...

ZIMBABWE, bolj poznana kot Rhodesija, je zadnja angleška kolonija v Afriki, ki je dosegla neodvisnost. A takoj prvi dan svobode je pokazal, da pot ne bo lahka. Novoizvoljeni predsednik promarksist in bivši gverilec Robert Mugabe bo imel težak posol. Štirje bombni atentati so motili slovesno oklicanje neodvisnosti. Razne notranje frakcije, z volilnimi rezultati, skušajo po svoje izraziti nezadovoljstvo.

ČILSKA katoliška Cerkev je ostro zavrnila in zanikala resničnost pisanja dnevnika „Ultimas Noticias“, v katerem se trdi, da je kardinal Silva Henríquez ponudil zvezo čilski masoneriji, da bi skupno dosegli padec vojaške junte. Isti članek tudi vsebuje enega najhujših napadov, kar jih je masonerija zadnji čas uprizorila proti katolicizmu. Nadškofija v Santiago je izjave, ki naj bi jih podal mojster masonerije Horacio Gonzales, označila enostavno kot „lažnjive, sploh neverjetne in škodljive“.

V KOLUMBIJI še vedno niso našli izhoda iz krize, ki je nastala okoli zasedenega dominikanskega poslanstva. Pogajanja sedaj tečejo z nepoznanim vodjem gverile, ki se nahaja baje izven države. Vlada pa seveda trdno vztraja na svojem stališču, in noče popustiti zahtevam gverilcev.

V BRAZILU se že tri tedne vleče stavka kovinskih delavcev. Vlada je proglašila zakon „državne varnosti“, da bi prisilila povratek delavcev v tovarne, pa zaman. Nato je policija aretirala glavne voditelje sindikata, a stavka se zaenkrat še nadaljuje. Stavka je dobila zaslonbo tudi raznih cerkvenih krogov.

EL SALVADOR je postal pravi center kaosa in nesmisla. V zadnjem tednu je bilo v raznih spopadih 120 mrtvih. Istočasno pa so organizirali opozicionalno fronto, ki se imenuje „Demokratska revolucionarna fronta“. Sestavljajo jo skrajno levičarske organizacije, pa tudi desničarski krogi. V tej fronti pa so udeleženi tudi člani štirinajstih družin latifundistov, ki so tradicionalno znani kot resnični gospodarji Salvadorja. Volkovi in kozli v istem hlevu? Kdo naj še to razume?

Pozneje so neznanci ugrabili glavnega tajnika te fronte. Enrique Alvarez Córdoba, liberallec in veleposestnik, je bil večkrat poljedelski minister in zagovornik agrarne reforme.

JUDJE imajo tudi svojo politično krizo. V Tel Avivu je Ezer Weizman, obrambni minister in član vladne koalicije zahteval padec vlade in odhod Beguina. Razpustiti naj bi parlament in sklicati nove volitve. Seveda je vse ostalo le pri pobožnih željah — vsaj zaenkrat.

JEAN PAUL SARTRE najznamenitejši sodobni eksistencialist in ideolog moderne leveice, je umrl v Parizu v starosti 74 let. Filozof, dramaturg, novelist in politik ter ena najbolj plemičnih figur tako v Franciji kot v svetu. Leta 1964 je odklonil Nobelovo nagrado, prav kakor nagrado francoske vlade, in kljub marksističnemu prepričanju, se ni nikdar včlanil v komunistično partijo. Živel je v zmoti a je iskreno iskal resnico. Sedaj je že našel odgovore na vprašanja, ki so ga mučila vse življenje.

Italija seka po teroristih

Medtem ko je obnovljeni ministerski predsednik Francesco Cossiga v senatu, in nato še v poslanski zbornici prejel zaupnico kongresa, so italijanske policijske oblasti zadajale najhujše udarce gverilskim gibanjem v Italiji.

Pred časom so varnostni organi aretirali vodjo turinskih Rdečih brigad. Patricio Peci je v zaporu najprej molčal potem pa (baje po objavi zakona, da teroristi, ki sodelujejo s policijo, prejmejo milejše kazni) široko izpovedal vse, kar je vedel. Na podlagi te, in drugih sličnih izpovedi, je policija organizirala široko ofenzivo, aretirala številne prevratnike, in spravila v beg mnoge druge.

V takem položaju se je razvedelo, da je italijanski advokat Eduardo Arnaldi storil samomor. Mnogi ga sedaj prikazujejo kot ideologa rdečih brigad, ki se je tako le „umaknil“, ko je videl, da je njegovo delo propadlo, in mu grozi kazen. Poleg Peciija naj bi ideološko vodil gverile še drug advokat, Sergio Spazzali, ki ga je policija aretirala v Milanu.

Številni zločini (med njimi Morov uboj) so bili te dni rajasnjeni v sled množične aretacije ekstremistov. So to prvi znaki, da je Italija do dna spoznala nevarnost terorizma in da je pripravljena boriti se proti njemu, po edino možni poti: z vso silo.

No importa que hoy en la Argentina se pueda vivir sin temores. Tampoco importa que la acción subversiva costara vidas de argentinos, en su mayoría jóvenes engañados, por quienes hoy, prófugos y en el extranjero, gozan de impunidad y viven sin problema alguno, porque tienen resuelta de por vida la situación económica. Tampoco no tiene ningún valor que los que cayeron defendiendo occidente contra la infiltración marxista y a tea hayan dejado hogares desolados por la pérdida de un padre o de un hijo. Nada de ello es importante para la CIDH, sólo el derecho frío de los principios que se aplican para defender a unos y agredir a los otros, en un mundo en que precisamente los enemigos del Derecho y de la Ley lo han trastocado todo.

La República Argentina tiene una larga historia de vida democrática. En ella encontraron su hogar millares de italianos y españoles. Hombres de todas las razas y religiones, viven hoy en libertad en su territorio, incluso en los gobiernos de facto siempre imperó el principio jurídico. Y los juicios foráneos, imparciales y mal intencionados no pueden hacerle mella al país. La verdad siempre triunfa. (de "Esquid")

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Zadeva človečanskih pravic se je ponovno nastanila v središču debate, ki je bilo v ZDA objavljeno poročilo Medameriške komisije za človečanske pravice, katera se je lansko leto na povabilo tukajšnje vlade mudila v Argentini. Komisija, katero je sestavljalo več državnikov in juristov raznih držav članic medameriške organizacije, je tedaj obiskala Argentino, se sestala z raznimi vladnimi osebnostmi, govorila s političnimi in sindikalnimi predstavniki, s kaznjenci po raznih tukajšnjih zaporih, z družinami in sorodniki političnih pripornikov, pogrešanih in padlih.

Tedaj je bila v teku v Argentini kampanja, ki je ves narod strnila okoli vlade. Večina ljudi je odobrvala vladno postopanje v tem problemu. Narod je dihal, in tudi danes, hvala Bogu, diha mir, medtem ko nasilje, smrt in preganjanje vladajo po raznih ameriških in tudi evropskih državah. Člani komisije so mogli videti kakšno je argentinsko življenje, ki kljub gospodarskim in socialnim težavam, poteka v miru in slogi. Prav tedaj je argentinska mladinska nogometna reprezentanca osvojila tudi svetovno prvenstvo, na Japonskem. Logičnemu, pa mirnemu in iskrenemu izbruhu veselja je lahko prisostvovala tudi komisija in primerjala sedanji položaj s tistim, o katerem so ji mnogi govorili, in ki je bil za Argentino pravi pekel.

Vse to ni prepričalo članov komisije, ki so očitno prišli na obisk že z določenimi predsodki. Te predsodke so potem vključili v končno poročilo, ki je sedaj prišlo na beli dan v Washingtonu. Ta zaključni dokument je argentinska vlada ostro zavrnila, in na podlagi tega je nastala tudi v ZDA polemika, ki se bo še nadaljevala in dosegla višek na prihodnjem zasedanju Organizacije ameriških držav.

Dokument je zlasti polemičen v nekaterih sodbah ali ugotovitvah, kot npr., ko trdi, da „se terorizem ne razvija v državah, ki imajo demokratične vlade“. Tu bi bilo najprej treba razjasniti, kaj komisija razume pod „demokratično vlado“. Če smatra kot take civilne vlade, ki so izšle iz svobodnih volitev, je pač omeniti, da je pod peronistično vlado najbolj cvetel terorizem v Argentini. Prav tako je težko ugotoviti, kako bi komisija razlagala krute pojave terorizma v Španiji, Italiji, Franciji, ali kateri koli ameriški državi (Kolumbija, Venezuela...) kjer so vlade demokratične, pa imajo kljub temu

Kaj se dogaja v Nikaragvi?

Pred meseci še razburkana dežela, kjer je tekla državljanska vojna in kri. Potem je prišel mir, tesen in teman. Levičarski sandinisti so zasedli vlado, a v njej je bilo tudi mnogo umirjenih elementov. Pričelo se je obnovitveno delo, a pod znakom množične kubanske prisotnosti. Ni bilo jasno videti, kam se bo proces obrnil.

Sedaj je prišlo do novih sprememb. Violeta Chamorro, vdova liberalnega časnikarja, ki ga je dala ubiti Somoza vlada, je odstopila kot članica petosebne vladne Junte. Vzrok je navedla oslABLJENO zdravje. Ima bolečine v križu in zadnje čase si je morala pomagati z bergljami pri hoji. Vendar razni opazovalci menijo, da bo prav tako odstopil drug umirjeni član junte, Alfonso Robelo, vodja Nikarškega demokratičnega gibanja.

Medtem pa je vlada ustanovila 47-članski svet, v katerem so predstavniki delavstva, podjetnikov, duhovništva, političnih strank, itd. Ta svet deluje kot parlamentarna zbornica, in bo imel tudi pravico vetiranja vladnim predlogom. Kam se obrača Nikaragva?

hude težave z gverilskimi gibanji.

Med ljudmi pa omenjeni dokument ni imel večjega odmeva. Narod hitro pozabi hudo, in prezre tudi razlike med preteklostjo in sedanostjo, zlasti če se je obrnilo na boljše. Še manj pa jih zanima, kaj zunaj sodijo o notranjem položaju, kadar se gre za neotipljivo snov, kot je zadeva človečanskih pravic. Med politiki pa tudi ne bo večjega, vsaj ne pozitivnega odmeva, ko mnogi sedaj pripravljajo ali nastop v zvezi z vladnim dialogom, ali pa z opozicijo proti temu dialogu. Vendar v tem nastopanju nikakor ne bodo uporabljali zadeve človečanskih pravic, razen če se bo šlo za soglasje z vlado.

Kar se tiče dialoga, moramo omeniti, da na razgovore povabljajo razne osebnosti tudi provincijski guvernerji. Na lokalni ravni je tudi mnogo važnih in vrednih predstavnikov javnega življenja, ki bi ne prišli v poštev, ako bi čakali na povabilo notranjega ministra. S temi se razgovarjajo provincijski guvernerji, in bodo potem glavne zaključke dialoga posredovali državnim vladim. Pa so potem nekateri predlagali, naj bi dialog izvajali tudi na občinski ravni. Pa je notranji minister odklonil (oz. prepovedal) to možnost. Če bi se stvar preveč razširila, bi se tudi poplitvila in dialog bi tako izgubil na resnosti. Itak ni nobene prepovedi, da bi civilni ali vojaški župani izbirali svetovalce ali vabili na posvete razne krajevne osebnosti. A to se ne sme storiti v okviru vladnega dialoga, katerega cilji in nameni imajo drugo smer.

Glede dialoga se je izrazil tudi cordobski nadškof in predsednik argentinske škofovske konference, kardinal Primatesta. Poudaril je potrebo dialoga, o katerem bo verjetno razpravljala tudi konferenca na zasedanju v San Miguelu zadnje dni tega meseca. Prva maja pa bodo škofje združeno pohiteli v Luján, kjer bodo somaševali ob priliki 350-letnice pobožnosti Lujanske Marije na tem kraju. Pobožnost soupada z oklicanim Marijinim letom, ki ga doživlja Argentina, in katerega višek bo vsenarodni marijski kongres v Mendozii.

Omenimo le še vsaj na kratko dvoje zaved. Prva je zunanje-politične narave. Iz ZDA so prišle novice, da tamošnja vlada z nezaupanjem gleda na bliževanje med Argentino in Brazilom na atomskem področju. V Washingtonu se boje, da bi se obe veliki južnoameriški državi skupno spravili na izdelavo atomske bombe. Soglasje in sodelovanje na jedrnem področju je res vedno večje, vendar je Argentina tudi večkrat jasno izrazila namen, da se ne bo podala v izdelovanje jedrnega orožja. Vendar ne ena ne druga država še nista podpisala pogodbe Tlatelolco, tako da sta še vedno vsaj formalno, nevezani.

Druga zadeva pa je svoboda, ki jo je v Argentini dosegel bivši kovinski gremialist Lorenzo Miguel. Bil je zaprt od samega nastopa vojaške vlade, in bil pozneje vključen v „institucionalno listino“. Sedaj je v izpuščen na pogojno svobodo, čeprav je v teku še par sodnih postopkov proti njemu. Še drug peronistični gremialist in eden izmed provincijskih politikov sta bila izpuščena. Mnogi opazovalci se sprašujejo kako to, saj je vendar znana povezava med Miguelom in vso proslulo peronistično vlado. Vendar gre tu morda za politično ceno pomirjenja. Kajti prav svoboda sedaj izpuščenega Miguela je bila ena nenehnih zahtev sindikalnega gibanja. Miguel se sicer v bodoče vsaj formalno ne sme ne politično, ne gremialno udeleževati. Pa vendar mirno in svobodno podaja razne izjave, povezane s sindikalnimi problemi. Nekateri opazovalci pa so mnenja, da bo njegova svoboda in poznejši poseg morda le dosegla nekoliko večjo edinstvo sindikalnega gibanja, ki je znova razkrojeno kot v najlepših časih.

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Slovenske pivovarne — ljubljanska Unio z letno produkcijo 836.000 hektolitrov, Pivovarna Laško s 617.000, mariborska Talis s 138.000 — opozarjajo, da administrativno določene cene piva in svobodno oblikovanje cen surovin in reprovoteriala povzročajo nezadosten dohodek in izgube. Povišanje cen piva za 18 odstotkov ni rešilo varilce pred problemi, katere povzročajo tudi visoki državni pa še občinski davki.

MARIBOR — Sredi marca se je v Mariboru zaključilo jubilejno deseto srečanje slovenskih lutkarjev. Srečanja se je udeležilo 17 lutkarskih skupin, med njimi dve kot gosta in sicer skupina Kvak iz Zagreba in slovaško lutkarsko gledališče „Babkarski subor“.

LJUBLJANA — Basist Jože Stabej je eden najboljših sedanjih slovenskih koncertnih basistov. Na zadnjem koncertu 18. marca v dvorani Slovenske filharmonije je Stabej ob spremljavi prof. Marijana Lipovška predstavil glasbenim ljubiteljem skrbno pretehtan izbor pesmi šestih skladateljev 19. in 20. stoletja: Benjamin Ipatova, Johannes Brahms, Huga Wolfa, Jacquesa Iberta, Francisa Poulenca in Dariusa Milhauda.

LJUBLJANA — Mladinci iz Bežigrada so se zbrali v Portorožu na dvodnevni seminarju — seveda ne kakršnikoli mladinci, ampak predsedniki in sekretarji osnovnih organizacij Zveze slovenske socialistične mladine s področja gradbeništva, socialne dejavnosti, vzgoje, šolstva. Govorili so na seminarju o raznih problemih: o ljudski obrambi, o dolgoročni gospodarski politiki, o stabilizaciji itd. Stroške za bivanje so plačale „osnovne organizacije“, 750 dinarjev za osebo, udeležencev je bilo nad 100. Sedaj pa se nekateri sprašujejo, ali je bilo potrebno iti v Portorož, saj bi bil tak seminar lahko kar v Ljubljani, pa bi ne bilo takih stroškov. Na občinski konferenci ZSSM so na te pripombe odgovorili, da je to edini način za zagotovitev polne udeležbe...

LAŠKO — Laška pivovarna bo predelala odpadne kvasove raztopine, ki jo sedaj spuša v Savinjo in jo onesnažuje. Računajo, da bo z novimi stroji pridobila letno kakih 180 ton suhega kvasa, ki ga bodo v glavnem prodali za živinsko krmno. Poleg kvasa pa bi pridobili iz odpadne raztopine še 10.000 hektolitrov piva.

LJUBLJANA — Leta 1976 so obnovili v Sloveniji odlok o zaščiti redkih rastlin in na spisek je uradno prišlo 28 raznih rastlin, pa bi jih bilo treba zaščititi precej več. Po odloku je prepovedano take rastline trgati, ruvati, izkopavati, obsekavati, sekati in prenašati iz naravnih rastišč. Zaščitene rastline so: bela žardana, lepi černelj, blagajev volčin, dišeči volčin, Sternbergov klinček, alpska možina, močvirska logarica ali močvirski tulipan, gorska logarica, Clusijev svišč; košutnik ali rumeni svišč, Froelichov svišč, Kochov svišč, bodika, planika, brstična lilija, žafraniska lilija, ozkolistna narcisa, rdeča mur-

ka, črna murka, avrikelj ali lepi jeglič, kranjski jeglič, velikonočnica, rjasti sleč, rumeni sleč, širokolistna lobodika in tisa.

LJUBLJANA — V Prešernovi dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti so 24. marca odprli razstavo o delu nekdanjega predsednika SAZU dr. Franca Kidriča ob stoletnici rojstva.

CELJE — Slovensko ljudsko gledališče je pripravilo prvo uprizoritev Shakespearejevo komedijo „Ljubezni trud zaman“. Delo je prepeljal Matej Bor s sodelovanjem Anuše Sodnikove, režiral pa ga je Franci Križaj.

MARIBOR — Slovenske hidroelektrarne so lani proizvedle 539 GWH električne energije, skoraj 19 odstotkov več kot so načrtovale, termoelektrarne pa 970 GWH ali 22 odstotkov manj. Iz tujine so uvozili v Slovenijo zaradi izpadov lastne proizvodnje 23 GWH; v tujino, največ v Italijo in Švico pa so prodali 32,7 GWH.

LJUBLJANA — Slovenski skladatelji so na rednem občnem volilnem zboru pregledali minulo štiriletno dobo in izvolili dosedanjega predsednika Bojana Adamiča. V upravnem odboru je šest mest zasedenih z novimi mlajšimi člani.

LJUBLJANA — V ljubljanski Mali Drami so pripravili vrsto večerov slovenske poezije, na katerih bodo javnosti odsko predstavili dela slovenskih pesnikov, tako klasikov kot sodobnih ustvarjalcev. Za začetek so pripravili koncert slovenskih ljudskih pesmi in glasbil, ki so ga pripravili instrumentalista Mira Omerel in Matija Terlep ter pevka Bogdana Herman. V pripravi so še večeri poezije Daneta Zajca, Mur-novo poezije in poezije Edvarda Kocbeka.

LJUBLJANA — Četrti balkanski festival je bil v Ljubljani in deloma v Celju od 9. do 14. aprila. V novi srednji dvorani Cankarjevega kulturnega doma so predvajali filme iz Turčije, Albanije, Bolgarije, Romunije, Grčije in Jugoslavije. V Celju pa je bil tekmovalni spored kratkih in dokumentarnih filmov; vsaka država je prikazala po pet takih filmov.

MIREN — Kmetijski kombinat Vipava je v Mirnu na 42 hektarjih hruškovih nasadov preizkusil konec marca nov način varovanja sadovnjakov z oroševanjem pred pomladansko pezebo. Za ta način varovanja so se odločili, ker so v zadnjih desetih letih kar devetkrat imeli spomladansko pezebo, ki je občutno zmanjšala pridelek.

KOSTANJEVICA — Kostanjeviško jamo, ki so jo odkrili po naključju leta 1937, so spet odprli obiskovalcem. Zaprta je bila tri leta, med tem je kostanjeviški jamarski klub s prostovoljnimi delom popravil naprave, električno napeljavno in uredil dohod od jame. Jamarski klub je prosil za pomoč na krški občini; ker je ni dobil, je v začetku lanskega leta prenehal z popravili, no-

voizvoljeni odbor pa je v začetku tega leta spet začel z deli in jih dokončal konec marca.

MENGES — Pšata ob deževju rada silji čez breg, zato so že pred leti uredili razbremenilno strugo, ki pa je bila včasih prezoka. Zato so sedaj preuredili še staro strugo, da bo mogla prenesti pretok do 70 kubičnih metrov na sekundo in ne bo več silila iz struge tudi ob največjih naliivih.

LJUBLJANA — Slovensko filozofsko društvo je imelo 29. marca letni občni zbor, na katerem je bil ponovno za predsednika izvoljen dr. Valentin Kalan. Novi odbor si je dal za nalogo organizirati kolokvije o novih slovenskih filozofskih knjigah in publikacijah ter prevesti v poglobiti sodelovanje z drugimi, tudi inozemskimi društvi.

LJUBLJANA — Znani slovenski violinist virtuoz Igor Ozim, ki je že nekaj let profesor v ZR Nemčiji na Državni visoki šoli v Koelnu, je 1. aprila koncertiral v Slovenski filharmoniji. Poustvarjal je dela Janačka, Brahmsa in Marijana Lipovška, na klavirju ga je spremljal Guenther Ludwig, profesor iste glasbene šole.

PORTOROŽ — Ob novozgrajenem posloju Splošne plojbe so odprli pomorski muzej, v katerem so razstavili razne eksponate, med katerimi je seveda na prvem mestu zgodovinsko gradivo o ustanovitvi te slovenske ladjarske družbe.

TOLMIN — Obnova delov Posočja, ki jih je najbolj prizadel potres pred tremi leti, še ni končana in obstaja zajeten seznam objektov, ki jih je treba popraviti ali na novo zgraditi. V veliki večini tolminskih naselij so še vedno nedokončani vodovodi, kanalizacija in odcepi cest. Popraviti je treba vrsto starih zadružnih domov in devet zbiralnih mleka še do danes niso obnovili.

Umrlji so od 20. do 30. marca 1980:

LJUBLJANA — Slava Strašek r. Vojska; Ciril Hren, 37; Franciška Kramer r. Perger, 95; Ivana Mojškerc r. Židan, 91; Ivanka Šipek; Jože Cerar; Marija Pogačar r. Jančigar, 66; Tončka Oražem, up. PTT; Stefanija Bačar r. Pelikan, 91; Zora Hočevar r. Bavdek, 92; Gabrijela Leben r. Kurečič; France Srebrot; Marija Wajdi; Jožefa Valenčič r. Januš, 81; Jože Marn, up., 80; Bine Zupančič, up. račun.; Ivanka Velkavrh r. Sterle; Matilda Rebernak r. Marguč.

RAZNI KRAJI — Jože Golob, Otočec; Franciška Lavrič, Udamuševa mama, 81, Vošče; Pavla Reberšek r. Zupančič, Maribor; Marija Maček, Dobrova; Alojz Sturm, fotograf, Škofja Loka; Anica Kovič r. Knez, Trbovlje; Ivanka Simonič, up. učit., 85, Škofja Loka; Jože Globokar, up., 79, Rudnik; Julijana Čufer r. Hadulin, žale; Marija Cotič r. Pregej, Renče; Ivanka Mrak, šentjur; Ivan Česnik, 70, Kranj; Ludvik Pinter, dipl. pravnik, Selnica ob Dravi; Franciška Korelec r. Barle, Pavšičeva mama, Martinja vas; Janez Čemazar, up. žel., 90, Novo Polje-Lj.; Jože Zakonjšek, 83, borec za sev. mejo, žale; Franciška Mencej r. Grum, 86, Dravlje-Lj.; Franciška Cerar r. Jurčić, Beričevo; Ivan Marinič, up. vrtnar, 77, Topolšica; Marija Prusek, 69, Zuzemberk; Julijan Meiač, 81, up., Rimске Toplice; Avgust Jerkič, up., Bitnje; Kristina Majer r. Sekovanič, 79, Radevliča; Jože Tonia, 60, Škofja Loka.

ODGOVOR NA VPRAŠANJA

Spričo pozornosti, ki jo posveča tudi svetovni tisk vprašanju kaj bo po Titovem odhodu iz politične pozornice v Jugoslaviji, je uredništvo prejelo več vprašanj, med drugim tudi to, če je res, da se večina hrvaške emigracije zavzema za to, da pridejo Hrvati s pomočjo Sovjetske zveze do svoje države, kakor je bilo leta 1941, ko so ustvarili Nezavisno hrvaško državo s pomočjo Nemcev in Italijanov. Nekateri tudi sprašujejo, kakšno je mnenje posameznih hrvaških političnih organizacij v izseljenstvu in zakaj o tem tako malo pišemo.

Najprej odgovorimo na zadnje vprašanje. O akcijah hrvaške emigracije naj bo te ali one skupine, pišemo tako malo, da ne bi zgedalo, da se vmešavamo v notranje hrvaške zadeve, ali da jim skušamo biti svetovalci. V polemiko se spuščamo le taktat, kadar se nam odreka pravica na slovensko obalo in še posebej na slovenski Koper.

Kljub temu smo od časa da registra nekateri pojave med hrvaško emigracijo. Ker je več vprašanj, ki se nanašajo na Hrvatsko narodno vijeće (HNV) pojasnimo najprej kaj je ta ustanova.

Del hrvaških emigrantov je po dolgotrajnem prizadevanju pred šestimi leti ustanovil svoj Narodni odbor, ki se imenuje „Hrvatsko narodno vijeće“; sedež ima v New Yorku. Tej novi ustanovi se niso priključile vse hrvaške politične skupine. Izven HNV je ostala predvsem Hrvatska seljačka stranka, ki jo vodi dr. Juraj Krnjević. Poleg te stranke tudi Hrvatski narodni odpor, ki ga sestavlja del pristašev dr. Ante Pavelića in še nekatere skupine, med njimi tudi take, ki izdajajo svoje liste. Konec lanskega leta je izvedlo HNV volitve za Tretji sabor HNV, ki ima po pravilniku 30 članov. Volitve so bile izvedene tako v Evropi, Severni in Južni Ameriki ter Avstraliji. Največ glasov je dobil Despoja Marijo in sicer 2502. Njemu sledijo prof. Vidović Mirko (2441), dr. Vjekoslav Vrančić (2438) in Skrbnik Janko (2329). Volilni boj se je vršil med kandidati raznih političnih skupin. Zmagala je koalicija treh, precej nehomogenih skupin.

Na tretjem Saboru sredi letošnjega januarja v Londonu je bil izvoljen v predsedstvo Sabora kot predsednik prof. Vidović in za tajnika Krno Mašina. V Izvršni odbor HNV pa je bil izvoljen za predsednika Janko Skrbnik in za tajnika Hrvoje Lun.

Novi izvršni odbor HNV je v prvi letošnji številki svojega glasila — Vjesnik HNV — objavil poziv Hrvatim v domovini in po svetu Naj navedemo nekatera značilna mesta v omenjenem pozivu, ki sta ga podpisala Janko Skrbnik in Hrvoje Lun. V uvodu je ugotovitev, da se nahajamo pred zgodovinskim dogodkom, ko bo diktator Tito odšel s političnega odra in bo njegova smrt bistveno spremenila politične razmere v tistem delu sveta. Hrvatski narod mora biti pripravljen na dogodke, ki bodo sledili. Zato HNV naroča vsem Hrvatim v domovini in po svetu tole:

„V primeru napada na Jugoslavijo naj je noben Hrvat ne gre braniti.“

V času splošne krize v Jugoslaviji naj se vsi Hrvati čimprej in čimbolj oborožijo.

Hrvatski narod je ogrožen v svoji celoti. Zato je treba spoštovati vse politične in družbene razlike in čimprej ustvariti občo hrvaško nacionalno edinstvo.

Hrvati v domovini naj gredo mimo vseh ideoloških razlik, ker naš boj je nacionalno-osvobodilni in ne ideološki.

Svoje prihranke naj vsakdo takoj dvigne iz jugoslovanskih bank.

Hrvaški delavci naj nudijo pasivni odpor in ko nastopi splošna kriza, naj stopijo v generalno stavko.

Hrvaški borci v domovini naj spravimo svoj osvobodilni boj v sklad z nacionalno-osvobodilnem delovanjem ostalih zaslužjenih narodov.

Hrvaški delavci v zahodnih državah naj se ne odzovejo jugoslovanskemu pozivu na mobilizacijo.“

Vprašanje je ali je navedeno stališče Izvršnega odbora HNV koristno za medsebojne odnose narodov, ki živijo v Jugoslaviji ali ne. Pa naj bo to v primeru, da Jugoslavija obstane ali razpade. Odgovor naj si dajo bravci

Pred kakimi tremi tedni je isti Izvršni odbor HNV objavil v New York Timesu več kot polstranski „oglas“, drago plačan, ki je še ostrejši kot gornji poziv. V njem namreč poziva Izvršni odbor naj ameriški vojaki ne pridejo braniti Jugoslavije proti Sovjetski zvezi.

Posebna skupina hrvaških izseljencev je po poročilu nemškega lista Die Welt z dne 21. marca letošnjega leta ustanovila na Švedskem „Koordinacijski center Hrvatov v inozemstvu“. Ta skupina se je konec marca predstavila na tiskovni konferenci v Frankfurtu. Na tej konferenci je dejal Tomislav Mičić v imenu nove organizacije: „Zapad nas je razočaral. Zveze s Kremljem so vzpostavljene in mnogo obetajoče.“ Glavni ideolog tega Koordinacijskega centra hrvaški židovski znanstvenik Mladen Schwarz je dejal, da je cilj Hrvatov radikalen in nočejo imeti nobene stika s kompromisarskimi rojaki: „Mi hočemo neodvisno hrvaško državo.“ Temu je dodal: „Cilj posvetuje sredstva“ in „da je nesmiselno govoriti o političnemu sistemu v državi, ki še ne obstaja.“

Die Welt je mnenja, da je ta skupina v nasprotju z ostalimi hrvaškimi organizacijami v Zahodni Nemčiji in ne sledi „ustasčkim sanjam“; povezuje jih bolj socialistična in komunistična tendenca, ter se hočejo izolirati od „trmastihih fašistov“.

Prav ta skupina je letos začela na švedskem izdajati „Hrvatski list“, katerega glavni urednik je znani skrajnolevičarsko usmerjeni Zlatko Markus, ki v uvodniku prve številke med drugim pravi: „Od nas se zahteva in to posebno na Zapadu, da bi bojevali križarsko vojno proti veliki svetovni sili Sovjetski zvezi in proti močni sovjetski ideologiji in socialni ureditvi, kakor da bi bil to glavni hrvaški problem.“

(Bo še)

V Katynu leta 1979

Aprila leta 1940 so sovjetske oblasti po posebnem Stalinovem ukazu likvidirale vojna taborišča poljskih ujetnikov-oficirjev v okolici Smolenska v Beli Rusiji in častnike pomorili v gozdčku pri vasi **K a t y n** (okrog 14.000). Zdaj je preteklo 40 let od tedaj. Vsa Poljska v svetu je letošnje leto razglasila za „l e t o K a t y n a“, ter je za 27. april t. l. sklenila privediti po vsem svetu žalne spominske dneve. Kakor je taborišče Oswienim postal simbol nacističnih zločinov v svetu, tako naj bi po zamisli Poljakov postal Katyn simbol za vse genocide, ki so jih napravili Sovjeti ne samo na Poljskem, ampak po svojih satelitih po vsem svetu. Tudi Krimska jama, Jelendol, Teharje in Kočevski Rog spadajo pod take genocide, ki jih je ukazal izvršiti satelit Stalinovih metod in zločinov Tito. Tednik Tydzien polski v Londonu je za to priložnost priobčil zanimivo reportažo Stefana Jaceka, kako je septembra leta 1979, obiskal Katyn. Mislim, da bo naše bravce in vse, ki se bomo tega meseca in pozneje maja in junija spominjali slovenskih Katynov, zanimal opis pozorišča tega v svetu najbolj znanega sovjetskega genocida, kako ga je poljski turist obiskal lansko jesen in priobčil za letošnji spominski dan tudi v tukajšnjem **Glosu Poljskem**.

Kdaj se bo nam odprla steza na grobove naših vojščakov v Kočevskem Rogu, ki prav tako danes nosi napis „Prepovedan vhod“ in ki je v knjigah označen kot „zaščiten spomenik“?

td.

Eden izmed najbrutalnejših in najogabnejših zločinov nad Poljaki, je tisti, ki so ga pred štiridesetimi leti izvršili Sovjeti v Katynu.

Okrog 20 km na zahod od Smolenska se vleče precejšen pas borov in smrek, vmes pa še breze in jelševje. Največji med njimi so takoimenovane Kozje gore, ki se razprostirajo na jug od želez-

niške proge med postajama Gniezdovo in Katyn.

V teh gozdovih so že l. 1917 zgradili naselbino za počitniško kolonijo varnostnih čet, poznejšo NKWD (ki ustreza naši OZNI). Ta prostor, obdan od okolja z visokim plotom, pobarvanim zeleno, obstoja še danes. Njegovo severno mejo predstavlja cesta, zdaj asfaltira-

na, ki vodi iz Smolenska na zahod preko Gniezdova v Katyn. Je to ozka cesta, rekel bi druge ali celo tretje kategorije, ki prav na tem predelu teče paralelno s cesto Minsk-Smolensk, okrog 8 do 10 km na jugu od nje.

Okolica Smolenska je zelo podobna oni pri Vilnu ali Novgorodu: prav taki hribi in griči, pokrajina, zelo posejana z jezeri, rečicami, lokami in gozdovi. Prav temu podobna je tudi rastlinska zunanost. Večino predstavljajo iglasta drevesa: smreke, borovje, na peščenih tleh brinov grm, izmed listnatih dreves pa breza. Prav središče te počitniške postaje je zelo gosto nasajeno. Bori so tu temni in gosti. Tja vodi dvoje vrat: ena so stalno zaprta, druga pa namenjena prihajanju in odhajanju policijskih avtomobilov. Ta je opremljena z napisom: „Vjezd strogo vospreščen“ („Vhod strogo prepovedan.“) Druga vrata so od nje na desno (če gledamo k naselbini) in kakih 150 m vstran. Ta vrata so zaprta, toda poleg njih na levi strani je zamaskirana majhna odprtina, ki ostane včasih tudi nezadela. Tam se da priti tudi na teren naselja. Tod vodi ozka, asfaltirana pot, vijoča se po gostem gozdu do katynskih grobov. Morija je bila izvršena v tem gozdičku okrog 200 m od poti. Kakih 300

metrov dalje v globel gozda se nahajajo počitniški stani uslužbencev sovjetskih varnostnih čet.

Takoj na levo od desnih vrat, že sredi naselbine, pelje pot za avtomobile. Izgubi pa se takoj v gostem lesu, kjer je še enkrat poudarjen ukaz: „Vhod strogo prepovedan!“ To so edini napisi, ki se nahajajo tu. Ni pa nobenih informacij, ki bi se tikale naselbine NKWD in tudi nikjer ni nobene tablice, ki bi kakorkoli informirale o tukaj pomorjenih poljskih oficirjih. Tudi na področju par sto km okrog ni nikjer nobene informacije o tem. Dvomim, da bi se kakšen človek, ki živi tukaj, upal s komerkoli kaj govoriti o tem. Zanj bi tako vprašanje pomenilo izgubo še te majhne svobode, ki mu jo je še dano uživati.

in vendar so se našli ljudje, ki so tudi to tvegali. To so bili moji moskovski prijatelji, ki so me pripeljali sem s svojim avtomobilom. Obšel sem sovjetsko bluzo, suknjič, hlače in škornje. Kapo sem kupil v moskovski trgovini. Celo nogavice sem kupil v Moskvi. Nisem vzel s seboj nikakršnih osebnih dokumentov. Tudi se dva dni nisem obril. Na ta način sem se prilagodil kolikor najbolj sem mogel videzu navadnega sovjetskega mužika.

Dovoljenje za vhod v Sovjetsko zvezo

in za bivanje v Moskvi sem dobil z velikimi težavami. Prošnjo za moj prihod v Moskvo so dali moji moskovski prijatelji. Postopek je trajal 6 tednov. Takoj drugi dan po prihodu v Moskvo, sem se moral javiti na oddelku zamejske NKWD, kjer sem podpisal obvezo, da v času svojega bivanja v Sovjetiji, pod nobenimi pogoji ne bom prekoračil mej tega mesta. Kakšen zločin je torej bilo moje potovanje na obiske v Kijev, Lvov, Minsk, Smolensk in celo — v Katyn!

V Minsku sem v različnih cvetličarnah kupil belih in rdečih nageljnov. Barve poljske zastave. Šele na grobu Katynskih žrtv sem jih sestavljal v lep šopek in jih prevezal z lepim trakom v poljskih narodnih barvah.

Avto smo pustili daleč od policijske naselbine. Bil je poletni dopoldan. Po cestah sem srečal samo par ljudi, ki so se napotili v gozd nabirat gobe. Malo od naselbine so bili postavljeni avtobusi, pripravljani „na zahtevo“. Na postaji so bile male skupine ljudi, kar mi je prišlo zelo prav.

Oprezno, ne da bi se kaj oziral okrog, sem se pridružil eni taki skupini, ki je šla vzdolž ceste vzporedno ob zelenih vratih, ki vodijo k naselju NKWD. Z odločnim korakom sem pristopil k njim.

(Nad. na 4. str.)

VPIS IN ZAČETEK NA SLOVENSKEM ODDELKU UKRAJINSKE UNIVERZE

Na slovenskem oddelku Ukrajinske katoliške univerze imena papeža Klementa v Rimu, na podružnici filozofske humanistične fakultete v Buenos Airesu se bo začel vpis in začetek predavanj v soboto dne 3. maja 1980 ob 16h, v prostorih Slovenske hiše, Ramón Falcón 4158, Capital.

Za redne slušatelje se lahko vpišejo vsi, ki so dovršili srednje šole v tujakšnem smislu brez ozira na starost in brez ozira na nostrificiranje in prevod še v domovini izdanih spričeval. Za izredne slušatelje, ki ne mislijo polagati izpitov, pa vsako, ki bi se rad izobrazil v slovenskih narodnih vedah na vseučiliški ravni.

Predavali bodo (v slovensčini) profesorji dr. Franc Gnidovec (staroslovenščina), dr. Vinko Brumen (filozofija), dr. Marko Kremžar (sociologija) in dr. Tine Debeljak (slovenska zgodovina, zgodovina slov. književnosti in primerjavna zgodovina slovenskih književnosti). — V kasteljanshimi pa škof msgr. Andrej Sapeljak (vzhodno bogoslovje) in dr. M. Wasylyk (vodja fakultete, politična geografija in zgodovina Vzhodne Evrope).

Na dan vpisa bo tudi dogovor o polaganju izpitov iz prejšnjih semestrov in določitev dneva rednih predavanj letošnjega leta.

Poudarjamo pomen slovenske visokošolske izobrazbe v narodnih vedah za našo akademsko mladino, pa vse ostale na posebni privilegij, ki ga imamo Slovenci, da moremo nadaljevati tradicijo slovenske univerze v tujini.

Za slovenski oddelek fakultete prof. dr. Tine Debeljak

Po športnem svetu

V PLANICI je bilo 21. marca tekmovalje za svetovni pokal na srednji smuški skakalnici. Na tekmovalju se je zbrala skoraj vsa svetovna skakalna elita — 55 tekmovalcev iz 10 držav. Toda favoritom so pokvarili načrte Avstrijca Millonig (iz Zahomca) in Kogler ter mladi Primož Ulaga, ki so zasedli prva tri mesta ter Vasja Bajc, ki je bil peti. Vodilni v skupni oceni za svetovni pokal Avstrijec Neuper je bil šele 18. Toda Neuper se je na tekmovalju na velikanki v Planici, ki je bilo 22. marca ponovno vpsal med zmagovalce in je skoraj gotovo tudi prvi prvak skakalnega svetovnega pokala, saj ima pred drugouvrščenim Koglerjem 38 točk na-

V NEDELJO, 27. APRILA 1980, bomo proslavili na SLOVENSKE PRISTAVI V CASTELARJU 30-LETNICO pristavskega župnika G. MATIJA LAMOVSKA

Dopoldne ob 11. uri zahvalna sv. maša s somaševanjem. Takoj po maši proslava, ki jo priredijo vse organizacije na Pristavi.

Po 12. uri DRUŽINSKO KOSILO.

Prisrčno vabimo na to slavje vse rojake s Pristave in okolice, vse bivše župljane našega slavljenca zlasti Poljce, njegove ožje rojake in prijatelje.

Prosimo za prijave za kosilo na telefone: 628-1141 (Češarek), 628-3788 (Golob), 629-4077 (Kopač).

OBVESTILA

SOBOTA, 26. aprila:

V Slovenski hiši redni pouk srednješolskega tečaja ob 15. uri.

V Slomškovem domu Večer veselih melodij ob 20,30 v prireditvi SDO in SFZ. Sodeluje orkester Triglav.

Prvo predavanje filozofskega ciklusa Dr. Milana Komarja, pod naslovom „Tomaževa etika prevedena v jezik sodobne problematike“. Pričetek ob 16. uri v mali dvorani Slovenske hiše.

NEDELJA, 27. aprila:

Na Slovenski Pristavi v Castelarju proslava 80-letnice žup. g. Matija Lamovška. Ob 11. uri zahvalna sv. maša s somaševanjem, proslava, nato družinsko kosilo.

SREDA, 30. aprila:

Na Slovenski pristavi pričetek kuharskega tečaja pod vodstvom ge. Mire Eckerjeve.

ČETRTEK, 1. maja:

Študijski dan SKAD-a v Slovenski hiši. Začetek ob 10 uri. O temi „Slovenija — med Evropo in Balkanskim polotokom“, bo govoril g. Miloš Stare. Po kosilu občni zbor SKAD-a.

SOBOTA, 3. maja:

Na Pristavi SDO-SFZ vabita na družabni večer, ki se bo vršil ob 21.30 uri.

NEDELJA, 4. maja:

20. obletnica Slovenskega doma v Carapachayu s celodnevno prireditvijo.

Zvezni sestanek SDO in SFZ po mladinski sv. maši, ki bo ob 9,30 v Slovenski hiši. O temi: „Moralne dolžnosti do tukajšnjega okolja“, bo govoril univ. prof. dr. Milan Komar.

SREDA, 7. maja:

Sestanek Zveze slov. mater in žena v Slovenski hiši ob 17 uri. Na sestanku bo literarno predavanje ge. Rezi Marinškove.

NEDELJA, 11. maja:

Vseslovensko romanje v Luján. — Začetek dopoldanske pobožnosti ob 10 uri.

skoka. Na velikanki so prva tri mesta osvojili Neuper, Kogler in Millonig (vsi Avstrija), četrti je bil Tomaž Ulaga, peti Collins (Kanada), šesti pa Miran Tepeš. Bogdan Norčič, do nedavnega najboljši slovenski skakalec, pa je bil devetnajsti in je tudi v svetovnem pokalu na istem mestu. Norčiču že od Olimpiade v Lake Placidu ne gre in zato že misli, da bo treba zapustiti skakalne smuči.

SDO

Slomškov dom

SFZ

Vas v a b i t a n a

VEČER VESELIH MELODIJ

Sobota 26. aprila 1980

ob 20,30 uri.

Sodeluje orkester TRIGLAV

Slovenski dom v Carapachayu

vabi vse rojake na proslavo

20 LETNICE USTANOVITVE DOMA

KI BO V NEDELJO 4. MAJA

S p o r e d :

- 11.15 dviganje zastav
 - 11.30 sv. maša, ki jo daruje msgr. A. Orehar za vse žive in mrtve člane Doma
 - 13.00 skupno kosilo, po obedu nagradni srečolov
 - 16.00 kulturni nastop, med katerim govori predsednik Narodnega odbora za Slovenijo g. Miloš Stare
 - 18.00 začne se družabni del
- Dragi rojaki! Vaša navzočnost ob teh jubilejnih dneh, bo dala nam in vsem vam novega poguma v borbi pri narodni ohranitvi.

NEDELJA, 18. maja:

19. obletnica blagoslovitve Slovenskega doma v San Martinu. Celodnevna prireditev.

NEDELJA, 25. maja:

Žegnanje pri Mariji Pomagaj v Slovenski hiši.

Darovali so

V dobrodelni sklad Zveze Slov. mater in žena so darovali: ga. Voršič Tezija \$ 10.000.—, Zveza San Justo 50.000, ga. Pavlina Dobovšek \$ 20.000, ga. Klemenc \$ 20.000, ga. Mari Makovec \$ 10.000, ga. Ruža Šuc \$ 10.000, ga. Lina Matičič \$ 15.000, za božične pakete, g. Emil Cof \$ 30.000, N. N. \$ 100.000, dr. Jože Dobovšek \$ 50.000, ga. Milka Pezdirc \$ 50.000, namesto cvetja na grob ga. Hartman.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Seja šolskega odseka ZS bo v sredo 30. aprila ob 20. uri v Slovenski hiši. Vsi lepo vabljeni.

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, prtljiče Capital Federal
Tel. 393-3536

Ordinira v torek, četrtek in soboto od 17. do 20. Zahtevati določitev ure na privatni telefon 666-4366.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Prtljiče, pisarna 2
Tel. 35-8827

ESLOVENIA LIBRE

Editor y director: Miloš Stare
Redacción y Administración:

Ramón L. Falcón 4158
1407 Buenos Aires
Argentina
T. E. 69-9503

Uredniški odbor:

Miloš Stare, dr. Tine Debeljak,
Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 24.576	

Naročnina Svob. Slovenije za l. 1980: za Argentino \$ 73.000.—, pri pošiljanju po pošti \$ 78.000.—, ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 40 USA dol., obmejne države Argentine 35 USA dol., Avstralija 60 USA dol., Evropa 43 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 35 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, 1101, Buenos Aires, T. E. 33-7213.

KREDITNA ZADRUGA "SLOGA" z o. z.	BME. MITRE 97 RAMOS MEJIA T. E. 658-6574
	URADNE URE: PONEDELJEK, SREDA IN PETEK OD 15. DO 19. URE.

||Vsem, ki so ga poznali, sporočamo, da nas je 14. aprila 1980 nenadoma zapustil naš dragi oče

Anton Šušteršič

Pokopali smo ga 15. aprila na pokopališču v Pablo Podestá. Prosimo vse, da se ga spomnijo v molitvi.

||Globoko ganjeni nad izrazi sočutja, se iz srca zahvalimo vsem, ki so nam v težkih urah bili blizu. Posebej se zahvalimo čč. gg. župniku Jožetu Škerbcu za obiske in tolažbo v očetovi bolezni, msgr. Antonu Oreharju in dr. Mirku Gogali za molitve ob krsti, dr. Alojziju Starcu in župniku Mirku Mazori za spremstvo na pogrebu in za zanj darovane svete maše. Slomškovemu domu, Zedinjeni Sloveniji in Slogi pa smo hvaležni za izplačane posmrtnine. Srčna hvala vsem.

Marija, žena
Milka, Tone, Božo, Marjan, Helena
in Janez, sinovi in hčere
z družinami
Julka, sestra (v Sloveniji) in drugi
sorodniki

Hurlingham, 17. aprila 1980.

V KATYNU LETA 1979

(Nad. s 3. str.) Pritisnil sem na kljuko. Vrata niso bila zaklenjena s ključem. Odprl sem jih in stopil skozenj s šopkom belo rdečih nageljnov, zavutih v moskovski dnevnik Izvestija. Kolikor sem mogel videti, ni bilo tu nikogar. Obrnil sem se k asfaltirani ozki stezi in takoj sem bil v mraku borovcev. Z obeh strani je bil teren zelo valovit. Steza je šla med drevesi. Kolikor bolj sem stopal naprej, tolko večji je postajal mrak. Čutil sem, kako močno mi je bilo srce.

Tukaj torej so stopali spomladi leta 1940 poljski oficirji na kraj pobijanja, stotine in tisoči častnikov v skupinah največ po par desetih. Z vlakom so jih pripeljali do kake dva km oddaljene postaje Gniezdovo, kjer so jih izvagnirali v zato urejene avtobuse za ujetnike in pripeljali sem. S postaje Gniezdovo je namreč vsaj za polovico bliže do Kozjih gor, kakor pa s postaje Katyń. V tem gozdiču so ujetniki dali še zadnji odpor, ko so jim zamašili usta in zvezali roke na hrbtih z bodečo žico. Po tej stezi so NKWD s policijskimi psi gonili generala Stanislawo Hallerja (zmagovaveca v prvi svetovni vojni na francoski fronti)... in druge (pisec jih navaja imenom) generale, polkovnike, majorje, kadete, med njimi zdravnike, inženirje, ekonomiste, kurate, profesorje, docente — cvet poljske inteligence, ki je bila pozvana iz rezerve v vojsko proti Hitlerjevemu napadu.

Tako so stopali profesorji poljskih univerz (navaja imena najbolj slovitih,

med njimi tudi tajnika Akademije znanosti in umetnosti itd.). Tu je stopalo 80% specialistov raznih tehničnih Institutov za oboroževanje vojske, celotno vodstvo vojne mornarice, skratka: tu so bili najbolj izbrani specialisti z vseh polj, ki so bili kot taki poklicani na službo domovini in... izbrani izmed 230.000 poljskih vojakov, ki so bili zajeti v začetku vojne in odpeljani v sovjetsko ujetništvo...

Te visoke smreke, ki jih vidim okrog, imajo v sebi morda še sedaj odlomke strelcov, ki so padali v poljske častnike. Zelo verjetno še iz tistih zalog, ki so jih Sovjetski zvezi v dvajsetih letih dobavljali še Nemci...

Niso na tem mestu streljali samo Poljakov. To rekreacijsko naselje je služilo za kraj likvidacij že od oktobrske revolucije l. 1917 naprej. Mednarodna komisija l. 1943 je ugotovila, da so tu bili streljani tudi sovjetski ljudje, žene in otroci, vojski kakor civilno prebivalstvo. Nekaj od tistih 66 milijonov ljudi, ki so bili v Sovjetski likvidirani v letih 1917 do 1956 kot sovražniki komunizma. Poljakov so v SZ v zadnji vojni na ta način pobili tudi okrog dva milijona. Te številke pa ne vsebujejo žrtev revolucionarnih dni in ne Stalinovih čistk... Niso vseh teh grobov odkrili v Katyńu. Ni bilo tedaj več časa zaradi fronte, ki se je spet bližala.

Res je, da so začeli odkopavati te grobove po iniciativi Nemcev, in res je tudi, da naj bi služili rezultati za nemško propagando. Tukajšnja odkritja naj bi dokazovala, da niso samo Hitlerjanci povzročali množičnih umorov, temveč tudi sovjetski komunisti. Oba partnerja

torej tistega dogovora s 23. avgusta 1939 leta, ki je pospešil napad Hitlerja na Poljsko. V tem sta si bila drug drugega vredna. Morila sta pripadnike vseh narodov, ki bi jim bili napoti k nadvladi vsega sveta. Tako so tudi padali Ukrajinci, Litvanci, Lotiši, Estonci, Gruzini...

In glej, zdaj stojim na tej za slehernega Poljaka sveti zemlji, ki postaja simbol za vsa mučenja in zločine, ki so se dogajali na sovjetski zemlji...

Ker Sovjeti niso mogli zakriti zločinov v Katyńu, so jim hoteli dati drugačen smisel; uradno so namreč razglasili, da so te žrtve pobili Nemci. Zato so tukaj napravili nekako malo pokopališče v razmeru 20x30 metrov, obdano s cementnim robom. Zunaj in znotraj tega prostora rasto bori. V ožjem kotu stoji zidana plošča, na kateri je napisano v poljskem in ruskem jeziku — „ŽRTVAM FAŠIZMA — POLJSKIM ČASTNIKOM, POMORJENIM PO HITLERJANCIH LETA 1941.“ Na ta način so sovjeti prenesli čas pomora na eno leto pozneje, da so lahko vrgli krivdo na Nemce...

Ime Katyń pa je vrženo iz vseh komunističnih učbenikov in iz publicistike sploh. Imena Katyń ni v Veliki enciklopediji, ki je izšla na pr. v Varšavi, niti v drugih enciklopedijah, tudi ne vojaških. Skupina drznežev, ki so lani po ulicah Lublina vabili na spominske svečanosti, ki črni maši za katynske žrtve, je bila aretirana. Na Poljskem se beseda Katyń ne sme spominjati.

Pač pa so v zadnjih dveh letih na dan praznika poljske komunistične armade poljski vojaki te vojske položili

na katynski grob venec. O tem listi niso poročali, kvečjemu kje v drobnem tisku. Verjetno je v zvezi s tem nastanek tega skromnega, zakonspiriranega, nedostopnega pokopališča z psevdopoljskimi napis. Svovski zgled marksistične dialektike — preizkušeno delovanje komunistične propagande.

Katynskega poboja ni mogoče popolnoma zakriti, pač pa ga je mogoče zamaskirati in mistificirati.

Za tako mistifikacijo so izbrali vas, ležečo kakih 40 km severno od Minska ob cesti, ki vodi v Witebsk. Ta vas se imenuje „Chatyn“. Nemci so jo svoj čas požgali in pobili večino vaščanov, kakor v stoterih vaseh na Poljskem, v Beli Rusiji, v Ukrajini... Po angleško se ta vas piše „Khatyn“. Zelo majhna razlika z imenom „Katyn“, kjer so grobovi poljskih častnikov. Poljska izgovarjava obeh imen je skoraj identična. Iz tega „Chatyna“, ki leži okrog 250 km zahodno od „Katyna“ so Sovjeti napravili zdaj središče sovjetske martirologije, sovjetskega mučeništva. Vas so nanovo pozidali in ji dali ogromno nazorno obliko — obožbe proti nacizam, ki se vrste z raznih napisov v različnih jezikih. Tja prihaja na milijone turistov in oficialnih delegacij. Ob „katynskem mitu“ (da so Poljake pobili Nemci), se utrjuje prepričanje, kako Sovjeti spoštujejo spomin na od Nemcev pobite Poljake. Sem so pripeljali svoj čas tudi predsednika ZDA *Nixon*. Takó takšno mnenje gre preko Sovjetske zveze in Poljske po vsem svetu. Ta mistifikacija bo imela uspeh samo toliko časa, dokler se ne razjasni od vseh strani in stvarno vsa resnica. Sre-

čal sem mnogo ljudi v Moskvi, Smolensku, v Minsku kakor v Varšavi, ki so bili v „Chatynu“ in so prepričani, da so obiskali „Katyn“...

V Chatyn vodi lepa in dobro vzdrževana cesta. Veliki napis na tablah ob cesti opozarja turiste, da se približujejo tej vasi. Celu vodnjaki ob cesti so ob tej progi in redu, prav tako so v redu avtobusna pristajališča in čistoča...

Ob cesti k pravemu Katyńu pa ni prav nobene informacije. O njej ne govori nobena publikacija — ne sovjetska, pa tudi ne poljska! (V domovini namreč.) Samo naselje, kjer je bil genocid izvršen, ni omenjen nikjer z nobenimi besedami, razen na vratih, ki vodijo tja, kjer je napisano „VHOD STROGO PREPOVEDAN!“ Vkljub temu sem bil tam in sem položil na grob šopek v narodnih poljskih barvah. Pomolil sem na grobih in — snel slike.

Vseokrog je bil temen, mračen gozd, skozi katerega ni prišlo sonce. Nekje blizu sem zaslišal lajanje policijskih psov...

Počasi sem se umikal iz gozda. Gnalo me je nenehno lajanje policijskih psov, gotovo potomcev tistih, ki so trgali poljske ujetnike v sovjetskih taboriščih in nadzirali likvidacijo poljskih častnikov.

Skozi stranska vrata sem se spet splazil na cesto. Svetlo je sonce. Nebo je bilo sinje. Ves kraj je pokrivala zelena barva smolenskih gozdov in polj, tako blizu poljskemu srcu in poljski zgodovini.

Cilj sem dosegel. Pohitel sem z vrnitvijo v Moskvo in takoj na Poljsko.